

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נב.

עין משפט
נר מצוה

ע"ה א מ"י פ"ב מהל' מביאה ה"י י סמג
לחון קע טוש"ע ח"מ ס' רכ"ט פ"ב טו:
ע"ה ב ג מ"י שם ה"י יא
[וה"ל יב] וע"ה במגיד
משה טוש"ע שם פ"ב ח:
פ ד מ"י פ"ד מהל' מעשר שני ה"י יט:
פ"ה ה ו ז מ"י פ"ז מהל' גביה ה"ל ד [וה"ל ה]
סמג עש"ן ע"ב טוש"ע ח"מ ס' רכ"ט פ"ב יח:
פ"ב ח מ"י פ"ט מהל' כלס ה"י י:
פ"ג ט י מ"י פ"ז מהל' גביה ה"ל ה:

תנא דידן קחשיב מלמטה למעלה. דאין אונאה עד ד' איסקין ולא עד בכלל דבד' איסקין יש אונאה דגמרא אמרינן מאן תנא טלית ר"ש היא דלמחר ח' פונדיונין היין אונאה: **ותנא ברא** קחשיב מלמטה למעלה.

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דחשיב מלמעלה למטה וסבר עד ועד בכלל אבל אי לא גרסינן עד לא הוה זריץ למימר דחשיב מלמעלה למטה אלא כמשמעו כמה יהא אונאה ד' איסקין ואגז דקאמר לתנא דידן מלמטה למעלה נקט לתנא ברא מלמעלה למטה:

עשיק לבדן. וא"ת התינח נתאנה לוקח נתאנה מוכר מאי

איכא למימר והתינח כסות פירות מאי איכא למימר וי"ל דלא פלוג רבנן ועי"ל דעיקר הטעם הו' סלע כיון דלא סגי לא מחיל:

ולא קתני עד רביעי. ואע"ג דרובע מצי למיהו נמי רובע דינר כדתנן בפ"ק דכריתות (דף טז.) זו ביום עמדו בדבריהם והיינו רובע דינר כדפי' התם וכן אמרינן התם גר שנתגייר זריץ שיפריש רובע לקינו מ"מ אי מיידי הכא ברובע דינר ה"ל למימני רביעי דלא נטעי ברובע שקל:

אמר אביי פחתה סלע יותר מבדי אונאה איסר אכור להוציאה.

פרש"י ביצה וא"ת פשיטא ורבא נמי שהקשה אפילו משהו נמי היה לו להקשות אפי' כדי אונאה נמי וי"ל דמיידי אפי' דעתו להחזיר האונאה אסור כיון דהמקח טעות הוא אבל כדי אונאה מותר להוציאה ביצה ובלבד שיחזיר האונאה אם יתבצע הלא קודם שיראה לשולחני ומותר כיון שהמקח מתקיים ופחות מכדי אונאה מוכרה ביצה אפילו אם אין דעתו להחזיר אונאה משום דהוי לאלתר מחילה רבא אמר פחתה איסר לדינר אסור להוציאה ביצה אם אין דעתו להחזיר משום דהוי אונאה כר"מ ועוד יש לפרש אמר אביי כו' אסור להוציאה אפילו בשויה וסבר כמ"ד בסמוך יתר על כן יקוץ אבל פחות מאיסר שרי דלהפסד מרובה חששו ולא להפסד מועט ורבא דקאמר אפי' משהו נמי לית ליה האי סברא ומאי נמי סבר רבא צין כמ"ד יקוץ צין כמ"ד יקיים: **יתר ע"ב** בן יקוץ. ולא ימכרו לתגר מצי נמי קאי אפחתה יתר מכדי אונאה וה"פ אפילו ע"מ לנוקבה לא ימכרו לתגר ולחרס אבל לאחרים ימכור על מנת לנוקבה ולמ"ד יתר על כן יקיים לא ימכרה לתגר לא קאי אלא אכסלע עד שקל דלמחר פחתה יותר משקל

אשמונה פונדיונות שני פונדיונים לדינר עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות יאם היה מכירה אפי' לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה: **גמ'** ורמינהי עד כמה תהא הסלע חסירה ויהיה בה אונאה אמר רב פפא לא קשיא **ה** תנא דידן קא חשיב **ו** ממכטה למעלה תנא ברא קא חשיב **ז** מלמעלה למטה מאי שנא בסלע דפליגי ומאי שנא בטלית דלא פליגי אמר **ז** רבא מאן תנא טלית ר"ש היא אביי אמר טלית עד שתות מחיל איניש דאמרי אינשי עשיק לגבוך ושוי לכרסך סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל גופא **ח** עד כמה תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה ר"מ אומר ארבעה איסרות איסר לדינר ר' יהודה אומר ד' פונדיונות פונדיון לדינר ר"ש אומר שמונה פונדיונות שני פונדיון לדינר יתר על כן מוכרה בשויה **י** עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע פחות מבין איסר אסור **י** (להוציאה) **י** הרי זה לא ימכרה לא לתגר ולא לחרס ולא להרג מפני שמרמין בה את אחרים אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו אמר מר בסלע עד שקל בדינר עד רובע מאי שנא בסלע עד שקל ומאי שנא בדינר עד רובע אמר אביי ומאי רובע דקתני נמי רובע שקל אמר רבא דיקא נמי דקא תני רובע ולא קתני רביע ש"מ למה ליה למתלייה לדינר בשקל מלתא אגב אורחיה קמ"ל דאיכא דינר דאתי משקל מסייע ליה לר' אמי דא"ר אמי דינר הבא משקל מותר לקיימו דינר הבא מסלע אסור לקיימו: פחות מבין איסר אסור **י** (להוציא): מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר פחתה סלע יותר מבדי אונאה איסר אסור אמר ליה רבא אי הכי אפילו משהו נמי אלא אמר רבא פחתה סלע איסר לדינר אסור וסתמא כר"מ תנן התם **י** סלע שנפסלה והתקינה שיהא שוקל בה משקלות טמאה עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה לסלע שני דינרים **י** פחות מבין יקוץ יתר על כן מאי אמר רב הונא פחות מבין יקוץ יתר על כן יקוץ רבי אמי אמר פחות מבין יקוץ יתר על כן יקיים מיתבי יתר

שמונה פונדיונות. שמות כשאר אונאה: **ככרית.** שיש שם שולחני עד כדי שיראה לשולחני: **ככרית.** שאין שם שולחני: עד ערבי שבת. שבה להוציאה בערב שבת לסעודת שבת אז ידע אם יוכל להוציאה ויקבלנה ממנו: ואם היה **י"ב חדש כו'.** בגמרא פריך הא חמרת עד ערבי שבתות: ואין לו עליו אלא **תרעומת.** מפרש בגמרא **י** ונוספה. בחילול מעשר שני. ובגמ' מפרש אם בשויה אם בסלע יפה: לפי שאינה מדה זו של פוסלי מטבע בשביל חסרון מעט אלא נפש רעה: **גמ'** ורמינהי כמה סלע חסירה ויהא בה אונאה. אלתא דבני שיעורי

היא אונאה ומתני קתני ולא יהא אלתא דבני שיעורי לאו אונאה היא עד דאיכא טפי: **אמר רב פפא.** לעולם אימא לך דבני שיעורי היא אונאה ולא יהא דמתני לאו אשיעורא קאי אלא אפחות מכשיעור קאי: **מלמטה למעלה קחשיב.** וה"ק סלע הפוחתה והולכת עד כמה יכול להוציאה עד שפחתה שיעור כך וכך ומכיון שהגיעה לשיעור הזה יהא זה אונאה: **וסנא ברא.** דנקט ויש זה: **מלמעלה למטה חשיב.** סלע שפחתה כמה פחתה להיות זה אונאה מפרש כל פחתה גדולה שבה כגון שבע איסרות או שש או חמש היא אונאה עד ד' והיא בכלל אבל לתנא דידן אין ארבעה בכלל לא יהא ועל כרחך לא מתוקמא אלא בזה: **ומאי שנא בעלים.** סתם סחורה דתנן זהו לעיל (דף מט.) שמות למקח: **ר"ש** היא גבזי סלע אית ליה שמות: **עשיק לגבז.** הצריך לכסות גופך וגביך קנה ציורך: **ושוי לגבז.** למאלכל לא תקנה אלא בשוין: **י** עשיק. לשון יוקר הוא וחזירו בחזרה נשך (לקמן דף עז.) דאשתרא דלמימר עשיק עפרא: **כיון דלא סגי ליה.** שאינו יואל בהוצאה: **יתר על כן מוכרה בשויה.** לקמיה מפרש לה יתירה על כן שלא פחתה כדי אונאה: **מוכרה בשויה.** בסלע יפה: **בסלע עד שקל.** סלע הטבוע ופוחת והולך עד שקל מותר לקיימו דאין עשוי לרמות זו בני אדם למוכרו בסלע יפה לפי שפחת שלו ניכר אבל משפחת משקל לא יקיימו לפי שבה לרמות ולמוכרו בחזרת שקל שאין פחת שלו ניכר לגבי שקל מתוך שהוא רחב שנתחילה היה סלע אינו נראה חסר משקל. שקל הוא מטבע של חצי סלע ודינר מטבע קטן שנים מהם יש בשקל: **בדינר עד רובע.** ואם היה דינר כפחת עד שעמד על רובע מותר לקיימו. קס"ד רובע דינר קאמר ולקמיה פריך מאי שנא סלע דלא מצי לשהוי אלא עד חצי ודינר עד רובע משחקר ועמד על פחות מרובע לא יקיימו דאחי לפוקיה ברובע: **פחות מבין איסר אסור.** לקמיה מפרש: לא ימכרה. זו שאמרו אסור לקיימה לא החירו לו שימכרה בדמיה לא לתגר: **ולא לחרס.** אדם אנס: **ולא להרג.** רואח: **שמרמין זה אם אחרים.** ומיראה יקבלנה מידם ביצה: **רובע שקל.** מטבע קטן של חצי דינר והוא הקרוי בגמרא סלע מדינה: **למה ליה למתלייה לדינר בשקל.** לימא בדינר עד חצי וזו: דאחי משקל. אם פחתה השקל עד חצי ונעשה דינר: **מוכר לקיימו.** ולהוציאו בדינר: **דינר כפא מסלע אסור לקיימו.** אפי' להוציאו בדינר דמתוך שהוא כפא ממטבע עבה ורחבה טועין זו לאמרו בשקל ואחי לקבולי בחזרת שקל: **מאי קאמר.** הא ליכא למימר פחות מיכן דאם עמד סלע על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו דמאי איריא איסר אפילו משהו נמי דהא אמר בסלע עד שקל ותו לא: **יתר מכדי אונאה.** לר"מ כדאית ליה לרבי יהודה כדאית ליה: **אסור.** להוציאה ביצה: **עמא.** מקבלת טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: **יקוץ.** יחמכה לשנים דאחי לפוקיה בשקל: **יתר על כן יקיים.** דלגבי סלע מחלפה בסלע: **יתר**

(א) ב"ק סא. ע"ש, (ב) נ"פ
הטעם חסר חולין נד: ד"ה
בסלע, (ג) ב"ק סא. (ד) גי'
הר"ש רבה, (ה) [פוסק]
פ"ג, (ו) ר"מ מ"י, (ז) [פוסק]
(ח) ר"מ מ"י, (ט) כלס פ"ב
[מ"י] ע"ש, (י) [ע"ב]
(כ) [פוסק], (ל) [פוסק], (מ) נד"ה
עשיק לפני ד"ה ושו"י,
(נ) [ע"ב].

מוסף רש"י
רש"י לשון זול (ע"ד ד:).

אפילו פרוטה אסור לקיימה ואהא קאי לא ימכרה לתגר כו':
והתקניה
לקמיה מפרש: לא ימכרה. זו שאמרו אסור לקיימה לא החירו לו שימכרה בדמיה לא לתגר: **ולא לחרס.** אדם אנס: **ולא להרג.** רואח: **שמרמין זה אם אחרים.** ומיראה יקבלנה מידם ביצה: **רובע שקל.** מטבע קטן של חצי דינר והוא הקרוי בגמרא סלע מדינה: **למה ליה למתלייה לדינר בשקל.** לימא בדינר עד חצי וזו: דאחי משקל. אם פחתה השקל עד חצי ונעשה דינר: **מוכר לקיימו.** ולהוציאו בדינר: **דינר כפא מסלע אסור לקיימו.** אפי' להוציאו בדינר דמתוך שהוא כפא ממטבע עבה ורחבה טועין זו לאמרו בשקל ואחי לקבולי בחזרת שקל: **מאי קאמר.** הא ליכא למימר פחות מיכן דאם עמד סלע על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו דמאי איריא איסר אפילו משהו נמי דהא אמר בסלע עד שקל ותו לא: **יתר מכדי אונאה.** לר"מ כדאית ליה לרבי יהודה כדאית ליה: **אסור.** להוציאה ביצה: **עמא.** מקבלת טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: **יקוץ.** יחמכה לשנים דאחי לפוקיה בשקל: **יתר על כן יקיים.** דלגבי סלע מחלפה בסלע: **יתר**